

# Előszó

*Annona Nova XI.*

2020.

Mindig is irigykedtem azokra, akik előszót írtak az *Annona Nová*-ba. Egy átlagos kötet bevezetőjéhez általában vagy felkérnek valakit a szerkesztők, vagy – jobb híján – ők maguk írják. A Kerényi Károly Szakkollégiumban, mint oly sok minden, ez is sokkal tudatosabban, körültekintőbben történik. A tagok közül bárki ajánlhat (általában egykor a szakkollégiumhoz kötődő) személyeket, majd a közgyűlésen mindenki részvételével, hosszas tanácskozás után bonyolult szavazási rendszer kivitelezésével végül eldöntik, ki kaphatja a megtisztelő feladatot. *Annona*-előszót írni azért is felemelő, mert az évek során valahogy úgy alakult, a bevezetők nagyobb része mindig az előszóíró személyesebb, a Kerényihez fűződő viszonyáról, a maga perspektívájából szemlélt *kerényiségről* szól. (Egy majdani szakkollégium-történeti kutatásnak kiváló forrásanyagot biztosítanak az évkönyvek bevezetői, hiszen kész tablót nyújtanak az egykori tagok közösségre vonatkozó önértelmezési szemelvényeiből.) A szokás érthető: ha valakinek valaha köze volt a Szakkollégiumhoz, viszonylag sok informális módja akad, hogy reflexióiról, emlékeiről beszámoljon; formális lehetőségekben azonban szűkölködünk. Az *Annona* előszava rendszerint épp e kevés alkalmak egyikét adja. A jó szokást tartva ezért én is a saját Kerényihez fűződő viszonyomról fogok írni; kevésbé az emlékeimről, sokkal inkább általában a kerényiségre vonatkozó értelmezésemről.

Sokszor mondtuk, mondjuk, hogy nem létezik *A Kerényi*: a tagság folyamatos alakulásával a kerényiség is szüntelenül változik. Eltérő szerepekben (félénk, a csoportot gyanakvó távolságtartással szemlélő kezdő egyetemistaként, majd tagként, mentorként, most pedig alumnaként) lassan tíz éve kötődöm a Szakkollégiumhoz; való igaz, ez idő alatt is sok minden lett – sem jobb,

sem rosszabb – *más*. Egy valami azonban számomra végigkísérte ezeket az éveket, idősebb társaim történeteiből úgy tudom, az engem megelőzőket is, és csak remélni tudom, hogy míg a világ világ marad, a Kerényit továbbra is jellemezni fogja.

A Kerényit megvalósult utópiának látom. Amikor két évvel ezelőtt úgy döntöttem, itt az ideje, hogy valamilyen módon eltávolodjak a Szakkollégiumtól, nem jelentkeztem mentornak, és kihagytam a közgyűléseket is. Egy év után észleltem, valami nincs rendben, valami hiányzik az életemből. Nehezen tudtam megfogalmazni, pontosan micsoda. Mára nyilvánvaló; ezért nehéz eltávolodnom: mint minden utópiához, szinte mindegy, milyen státuszban, de jó közel lenni. A Kerényi, számos más szakkollégiummal egyetemben, az autonómia, a közvetlen demokratikus működés, a szakmaiság, közösségiség, barátság, a szüntelen érvelésbe vetett hit, az egymás, illetve a társadalmi kérdések iránti nyitottság, a kollektív önművelés, az összefogás utópiája. Örök politikafilozófiai kérdés, hogy az egész társadalom egy csapásra váljon-e, egyáltalán válhat-e olyanná, mint a szakkollégiumok, vagy pedig mindenki hozza-e létre a maga kisebb, talán különbözőképpen utópikus közösségeit. Egy biztos, a fenti jellemzők mind olyanok, amelyek felmutathatók az oly sok, a társadalmi változásoktól idegenkedő vagy pedig cinikus szkeptikusnak: lám-lám, de, van, ahol ezek az elvek már igenis megvalósultak, és köszönik szépen, változásokkal, de jóideje tartósan működnek. A Kerényi, nincs mese, végérvényesen kitolta a társadalomról alkotott képzeletünkben az elgondolhatóság határait.

Csakhogy a Kerényi legfőbb jellemzője – számomra legalábbis – sosem önmagában a szakkollégiumiség, hanem mindig is a *bölcsész szakkollégiumiség* volt. Bölcsész, elsősorban nem a tekintetben (noha attól nem elválasztható módon), hogy a tagok nagy része valamely, a tágan értett bölcsészethez kötődő tudományterülettel foglalkozik, hanem elsősorban a bölcséleti igényű önreflexió szüntelen igyekezete miatt. Amikor este kilenckor csak azért hagytuk abba az SzMSz-módosítást, mert ránk zárták az egyetemet; amikor már eleve hideg étellemmel készültünk a

közgyűlésre; amikor az intenzív tanácskozások, szavazások tucata után elértük, hogy minden teremben ülő barátunkkal torkig legyünk akár építő jellegű hozzászólásaik után is, biztosan kinevettem volna, ha valaki azt mondja nekem, a következő mondat egyszer el fogja hagyni a számat.

Pedig bizony: az SzMSz-módosítás hiányzott az életemből az alatt az egy év alatt! Aki sosem volt kerényis, most azt mondaná, SzMSz-t számos szervezetben, egyesületben vagy egyéb szakkollégiumban is módosíthatok kedvemre. Igen ám, de mit jelent SzMSz-t módosítani, vagyis a közösség önnön működéséről szóló elvekről tanácskozni egy bölcsész szakkollégium esetében? Természetesen nem egyszerűen csak valamiféle jogi szöveg módosítását vagy a praktikus működéshez szükséges elvek szabályozását, hanem a közösség önreflexiójának páratlan változatosságát jelenti. A Kerényi olyan közösség, amely megállás nélkül, minden egyes lépésében azon gondolkodik, mit jelent kerényisnek lenni. S ha valaki felteszi számomra is e kérdést, azt válaszolnám: a „Mi a kerényiség?” kérdésének szüntelen feltétele hozza létre magát a kerényiséget. Kerényisnek lenni számomra azt jelenti, hogy az önmagunk mint kerényis közösség létére és milyenségére vonatkozó önreflexióval hozzuk létre a közösséget, a kerényiséget, amelyre eredetileg rákérdeztünk. Kerényisnek lenni azt jelenti, minden partikulárisnak tűnő kérdés egyben magára az egész kerényiségre is irányul: bármilyen pszichicáé, gyakorlati ügy pillanatok alatt elvezet a „Na jó, de akkor mi a...?” típusú, univerzálisabb igényű filozófiai felvetésekhez. „Miért nem foglalkozunk már inkább magával a dologgal, amivel eredetileg akartunk; miért toporgunk?” – hallható sokszor a türelmetlen felhorkanás. Kerényisnek, vagyis bölcsész szakkollégistának lenni annak belátását jelenti, hogy az éppen megoldandó, gyakorlatibb jellegű kérdések mind csupán ürügyek, s valójában az önreflexió maga a dolog, ahova elvileg eljutni indultunk. Annak belátását, hogy az önreflexió nem a közösség létrehozásának módja, hanem eleve a közösségiség működése.

Hogy ez az önértelmezésre való igény éppen mekkora a tag-ságban, mint oly sok minden, szüntelenül változik. Most, rész-

ben külső szemlélő visszajáróként úgy látom, noha sosem volt kicsi, az utóbbi időben rendkívül erőteljes a kerényisek csoporttudata. Hirtelen ellepték az egyetemi vécéket a szakkollégiumi logót ábrázoló matricák; többtucatnyian utaznak együtt a tagságból konferenciázni, ahol a kívülállók számára bámulatot keltő összetartással tartják a lelket akár a buliban, akár a tudományos rendezvényben; s makacsul akkor sem bírják elviselni, hogy nem tolhatják össze a kocsmában az asztalokat, ha ezért már többször kitiltották őket onnan. Sokak számára érthetetlen, sőt irigységet vagy félelmet is kelt ez a fajta erős csoporttudat. Mindig kérdés, hogy az aktuális (egyébként bármilyen) közösség mit kezd e nehéz helyzettel: hogyan tolmácsolható hitelesen, de nem másokat kizárva vagy visszatetsző módon olyas valaminek a tapasztalata, amely sokaknak nem adatik meg?

Az idei *Annona Nova* e nehéz, szüntelenül megoldandó helyzetre adott feleletek egyike; s a kötetet végigolvasva állíthatom, remekül sikerült válaszról beszélhetünk. A 2020-as szakkollégiumi évkönyv ugyanis pontosan ezt az erős közösségiséget tükrözi, méghozzá szakmai, szellemi értelemben. Eredendően (a többi szám ismeretében) a kötetsorozat célja, hogy a Szakkollégium általános aktuális szakmai színvonalát, a tagoknak a diszkussziós esteken megvitatott, mégis önálló tudományos teljesítményét, egymástól sokszor élesen eltérő intellektuális érdeklődését reprezentálja. Az idei *Annona* több ennél is: a kötetben szereplő tanulmányok párbeszédben állnak egymással. Jelzik, többről van szó, mint különálló tudományos írások egyszerű gyűjteményéről; itt bizony szellemi értelemben is közösség működik.

A kiadvány történetében ugyanis először találkozhatunk tematikus blokkal. A hét tanulmány az ún. „térbeli fordulat” egyes humán- és társadalomtudományokra gyakorolt szerteágazó hatását szemlélteti. Csabay István a polgári vitakultúra nyilvános tereinek 18. századi kialakulásáról szóló dolgozata, Lukács Laura Klára a Tintin-képregénysorozat eddig kevésbé ismert aspektusát, annak geopolitikai vonatkozásait elemző tanulmánya, Várdai Levente a Magyar Cserkészszövetség és a leveintézmény kettős

tagságának országos hálózatát (régióit, vármegyéit, településeit) rekonstruáló írása, valamint Berger Viktor (vendégszerző) a kód okozta térelményt tárgyaló filozófiai jellegű esszéje mind azt mutatja, a szakkollégisták önálló kutatási témái időnként érintkeznek egymással; a tagokban pedig van annyi szakmai és kollegiális elhivatottság, hogy igyekezzenek mindezt kanalizálni is egy adott irányba. Karácsonyi Krisztina a Baranya megyei Bicsérd község oláh cigány közösségét érintő kvalitatív, empirikus kutatásának részeredményeit prezentálja. Tanulmánya a nyelvi ideológiák, attitűdök, nyelvhasználati terek, valamint a nyelv és identitás kérdéskörére fókuszál; bemutatva és alkalmazva a kortárs kritikai szociolingviszika, illetve a nyelv- és térelmélet kapcsolatát tárgyaló fontosabb szakirodalmakat. A tematikus blokkon belül két szöveg még szorosabban összetartozik, mert a nemzeti eszme konstrukciós mintáira helyezik a hangsúlyt. Radnai Dániel Szabolcs a nemzet 19. századi Balaton-útikönyvekben érvényesülő turisztikai élménnyé alakulását, Orsós György pedig a lokális identitás, valamint a nemzetépítés kapcsolatát vizsgálja pécsi és szarajevói utcanévek elemzésével. A tematikus blokk nemcsak a kerényisek szellemi közösségéről árulkodik, de egy térelméletet iránt érdeklődő kutató számára tablót is nyújt a téma sokféleségét reprezentálva; mindemellett az egyes tanulmányok külön-külön is gazdagítják diszciplínájuk eddigi tudásanyagát.

Orsós és Karácsonyi dolgozata a könyv tematikus szakaszában kapott helyet, de a kötet egyéb tanulmányaihoz is kapcsolódnak. Feltűnő, hogy több írás – részben talán a források hozzáférhetősége miatt – a téma tekintetében is baranyai vonatkozású. Raposa Vivien Kitti a Turul Bajtársi Szövetség, illetve a Foederatio Americana, az első keresztény katolikus bajtársi egyesület pécsi testületének működéséről nyújt tudományos ismeretterjesztőt. Kömüves Dániel szociológiai tárgyú tanulmánya pedig félig strukturált interjúk segítségével két pécsi cég munkavállalóinak társadalomról formált képét, elsősorban azok termelési módhoz fűződő viszonyát elemzi.

A tematikus blokk melletti további különálló írások a történettudomány területéhez tartoznak. Ignác Ágoston kontextuális

olvasat segítségével a bambergi káptalan 1063 körül keletkezett levélében olvasható Szent Györgyhöz intézett fogadalomtételtől nyújt új típusú értelmezéseket. Bacsa Ildikó Eszter írása arra a kérdésre épül, az 1945–49 közötti magyar filmhíradók milyen eszközöket alkalmaztak a Magyar Kommunista Párt nőideáljának reprezentálásához.

Kifejezetten üdvözlendő, szintén az idei *Annonában* először, hogy a tanulmányok mellett tudományos könyvekről született recenziók is színesítik a kötetet. Jaksa Csaba (alumni) Asad Haider pakisztáni-amerikai szerző *Mistaken Identity: Race and Class in the Age of Trump* című, az identitáspolitikai alapú antirasszista törekvések bírálatát nyújtó könyvéről közöl angol nyelvű ismertetőt, amely ma talán még aktuálisabb, mint a könyv 2018-as születésekor. Ónya Balázs Kocsis László filozófus *Az igazság elméletei* című, az „igazság” természetét firtató elméletek eszköztárát, érveléseit tárgyaló könyvét méltatja alapos recenziójában.

Bízom benne, hogy az *Annona Nova* idei újításai hagyományt teremtenek a sorozat későbbi kiadványaira nézve. Azt kívánom e kötet utóéletének, hogy bármely olvasója olyan szeretettel forduljon szövegeihez, mint amilyen szeretettel fordulnak a szerzők mind tárgyukhoz, mind egymáshoz.

Bozsoki Petra  
Pécs, 2020. szeptember 20.

A KERÉNYI KÁROLY SZAKKOLLÉGIUM TAGJAI  
A 2019/2020-AS TANÉVBEN

Altbäcker Helga  
Árvai Attila  
Bacsa Ildikó Eszter  
Bali Cintia  
Balogh-Vadász Barnabás  
Bogdán Patrik  
Bózsöny Bálint  
Csabay István Csaba  
Daradics Boglárka  
Fenyő Dániel  
Huszák Eszter  
Ignác Ágoston  
Kömüves Dániel  
Lukács Laura Klára  
Molnár Mirella  
Müller Tündér  
Ónya Balázs  
Orsós György  
Pálfi Máté  
Raposa Vivien Kitti  
Soós Johanna Ágnes  
Szabó Bianka  
Várdai Levente  
Vereckei Csaba  
Vida Tamás

A KERÉNYI KÁROLY SZAKKOLLÉGIUM MENTORAI  
A 2019/2020-AS TANÉVBEN

Bordás Bertalan  
Csapó Gyöngyvér  
Flach Richárd  
Karácsonyi Krisztina  
Kiss Georgina  
Kovács István  
Radnai Dániel Szabolcs  
Simor Kamilla

A SZAKKOLLÉGIUM TANÁRA A 2019/2020-AS TANÉVBEN

András Csaba